Η τέχνη της μουσικής ως εκπαιδευτικό υλικό της διαπολιτισμικότητας.

Καρακωνσταντίνου Άννα Μαρία,
anna_karakon@windowslive.com

Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση

- Η Ελλάδα αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί πόλο έλξης διαφορετικών πολιτισμών καθώς ένα μεγάλο κύμα μεταναστών από τη Μέση Ανατολή αλλά και τις αφρικανικές χώρες συρρέουν εδώ, αναζητώντας μια καλύτερη τύχη. Μάλιστα, μέσω της υπογραφής της συμφωνίας του Δουβλίνου ΙΙ, καλείται να διαχειριστεί τον τεράστιο όγκο της ανθρώπινης τραγωδίας. Η διαχείριση αυτή της πολιτισμικής ετερότητας σε συνάρτηση με την κυρίαρχη πολιτισμική ταυτότητα καθιστά αναγκαία την προσέγγιση του όρου 'πολιτισμός'. Ο Hofstede (1980), όπως αναφέρουν οι Παλαιολόγου & Ευαγγέλου, (2011), παρουσιάζει την έννοια του πολιτισμού ως το σύνολο των στοιχείων που ξεχωρίζουν μια ομάδα από μια άλλη (σελ. 24). Συνεπώς, η ετερότητα είναι το δομικό στοιχείο της σύγκρισης δύο ή περισσότερων πολιτισμών.

Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση

- Η έντονη παρουσία μαθητών διαφορετικής εθνοπολιτισμικής καταγωγής στις τάξεις των ελληνικών σχολείων κατά τα τελευταία χρόνια μας “οδηγεί στην αναζήτηση νέων μεθοδολογικών προσεγγίσεων για τη διδακτική διαχείριση αυτής της πολυπολιτισμικότητας” (Νικολάου, 2001). Η διαπολιτισμική διάσταση στην εκπαιδευτική πρακτική συμβάλλει στην επικράτηση ενός συστήματος αντιλήψεων και νοοτροπιών, που βοηθά στην υπέρβαση των ιδεολογικών και αισθητικών αποστάσεων που υπάρχουν ανάμεσα στις κοινωνίες και συνεισφέρει στην εμπέδωση του σεβασμού των πολιτισμικών δικαιωμάτων όλων των λαών.

Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση

- Με τη διαπολιτισμική διάσταση στην εκπαίδευση “εισάγεται στην εκπαιδευτική πρακτική η κριτική, η αλληλεπίδραση, η αλληλεγγύη ενώ αποδίδεται στον πολιτισμό η πλήρης σημασία ως δυναμικό σύνολο που περιέχει τρόπους ζωής, συμβολισμούς, αξίες προφανώς χωρίς εμμονή στις εθνικές, γλωσσικές ή θρησκευτικές διαφορές, αλλά με μια τάση αποδοχής και αναγνώρισης πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων στην ίδια ανθρώπινη κοινότητα μεταξύ των διαφόρων στρωμάτων και κοινωνικών ομάδων” (Παπαγιάννη, 2001).

Διαπολιτισμικότητα και εκπαίδευση

- Η τέχνη, όπως άλλωστε και όλα τα θεωρητικά μαθήματα, θα πρέπει σύμφωνα με τους Borelli / Essinger (1986, όπως τους παραθέτουν οι Κανακίδου κ.α, 1998) “να διδάσκονται έτσι ώστε να αναπτύσσουν τα αισθήματα αλληλεγγύης μεταξύ των ανθρώπων και των ομάδων, τη συμπάθεια, την αντιεθνικιστική και αντιρατσιστική σκέψη”. Η ποικιλία στην πολιτισμική-καλλιτεχνική έκφραση των ανθρώπων “πρέπει να παρουσιάζεται θετικά και πάντα σε σχέση με το φιλοσοφικό, πνευματικό και κοινωνικό υπόβαθρο των πολιτισμών από τους οποίους παράγεται” (Κανακίδου κ.α, 1998)

Μουσική και εκπαίδευση

- Η μουσική αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι στη ζωή των ανθρώπων όλου του κόσμου, κάθε ηλικίας και κοινωνικοοικονομικής καταβολής. Είναι λοιπόν εύκολο να συμπεράνει κανείς, ότι η ενεργή μουσική ενασχόληση από όσο το δυνατόν μικρότερη ηλικία μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να επιφέρει στην μουσική αλλά και γενικότερη ανάπτυξη ενός παιδιού, που με τα χρόνια εξελίσσεται σε ένα σκεπτόμενο ενήλικα. Τα λεγόμενα «παράθυρα ευκαιρίας» ή κρίσιμων περιόδων ανάπτυξης διαφόρων ικανοτήτων διακρίνουν τρεις βασικές περιόδους μουσικής μάθησης. Η πρώτη πιο σημαντική είναι από 0 έως 3 ετών. Η δεύτερη πιο σημαντική είναι από 3 έως 5 ετών και η τρίτη πιο σημαντική από 5 έως 9 ετών. (Ζαφρανάς, 2002 σσ. 310-312).

Μουσική και εκπαίδευση

- Η μουσική ενασχόληση κάνει πλουσιότερες τις ζωές των παιδιών και συμβάλει στην ανάπτυξη των αισθήσεών τους. Στηρίζει έννοιες και δεξιότητες με βάση την ανάπτυξή τους με προτεραιότητα τη διασκέδαση. Τα παιδιά με κάθε ευκαιρία και εντελώς αβίαστα εκφράζονται μουσικά με ποικίλους δημιουργικούς τρόπους. Δεν είναι τυχαίο ότι από την εποχή του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη επισημαίνεται η σημασία της μουσικής αγωγής στην εκπαίδευση των νηπίων και μικρών παιδιών (Αντωνακάκης & Χιωτάκη, 2007 σσ. 23-27).

Μουσική και εκπαίδευση

- Τα βασικά στάδια της μουσικής ανάπτυξης είναι α) από 0 έως 3 μηνών, όπου το κλάμα του μωρού είναι ο πρώτος ήχος που παράγει. Επίσης σε αυτό το στάδιο συνήθη είναι τα γουργουρίσματα, η ασυνάρτητη ομιλία και οι πειραματισμοί στην παραγωγή ήχων και β) από 3 έως 18 μηνών, όπου συνεχίζεται η ασυνάρτητη ομιλία ειδικά όταν προκαλείται από την ομιλία ή το τραγούδι των γονιών τους και τα μωρά κινούνται σιγά σιγά με τη μουσική.

Μουσική και εκπαίδευση

- Οι παιδικές ρίμες μπορούν να ενισχύσουν τη φυσική κίνηση και το ρυθμό των παιδιών, τα οποία ενδιαφέρονται ελάχιστα για την προέλευση και το νόημά τους. Εκείνα απλά απολαμβάνουν τον ρυθμό τους, την επανάληψη, τις παράλογες λέξεις και την έξαψη της φαντασίας τους.
- Τα παιδιά λατρεύουν τον ήχο της φωνής τους, η εκμάθηση απλών τραγουδιών παραδοσιακών και όχι μόνο, πρέπει να γίνεται για διασκέδαση και ευχαρίστηση. Επίσης η ρυθμική απαγγελία βοηθά την καθαρή και εκφραστική προφορά λέξεων.

Μουσική και εκπαίδευση

- Με τη διαθεματικότητα επιδιώκεται η κατάκτηση της γνώσης και των δεξιοτήτων που προσφέρονται μέσω διάφορων επιστημών, γνωστικών περιοχών ή μαθημάτων σε σχέση με ένα συγκεκριμένο αντικείμενο. Τα νέα αναλυτικά προγράμματα για το νηπιαγωγείο και το δημοτικό (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) είναι δομημένα με βάση τη διαθεματικότητα. Η μουσική είναι μια τέχνη, η οποία όμως συνδέεται στενά με τα μαθηματικά και τη φυσική. Επιγραμματικά λοιπόν αναφέρονται διαθεματικές συνδέσεις με άλλες επιστήμες.

Μουσική και εκπαίδευση

- Η μουσική και η γλωσσική ανάπτυξη συνδέονται μέσω της λογοτεχνίας και της ποίησης, με φωνήματα, τις ρυθμικές αυξήσεις, τις ηχοιστορίες και τα τραγούδια. Μουσική και Μαθηματικά, σύνδεση μέσω σχημάτων, ρυθμού κσι λογικομαθηματικές έννοιες.

Μουσική και εκπαίδευση

- Μουσική και φυσική μέσα από τα χαρακτηριστικά του ήχου (ύψος, διάρκεια, ένταση και χροιά) και τους τρόπους παραγωγής και διάδοσής του. Μουσική και γεωγραφία, σύνδεση μέσω της προέλευσης των μουσικών πολιτισμών. Μουσική και Ιστορία, σύνδεση μέσω της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε λαού. Μουσική και Μελέτη Περιβάλλοντος, σύνδεση με βάση την ηχοποικιλότητα που προσφέρει το περιβάλλον που ζούμε ή επισκεπτόμαστε. Μουσική και Τ.Π.Ε. σύνδεση μέσω της πληροφορικής, των ειδικών μουσικών προγραμμάτων σύνθεσης και αναπαραγωγής και των οπτικοακουστικών μέσων (Αντωνακάκης & Χιωτάκη, 2007 σσ. 106-135 · Edwards, Bayless & Ramsey, 2010 σσ.275-302 · Στάμου 2005 · Χρυσοστόμου, 2005· Ιωακειμίδης Π. & Σταυρουλάκη Α. (2012).

Μουσική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- Ο εκπαιδευτικός κατά τη ο εκπαιδευτικός κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού του μαθήματος έχει ερωτήματα στο μυαλό του όπως μέχρι πιο σημείο πρέπει να οργανώσει την διδασκαλία; πότε τελειώνει ο ρόλος του και πότε αρχίζει ρόλος των παιδιών; Ο Blacking υποστηρίζει ότι όλα τα παιδιά έχουν μέσα τους μία έμφυτη μουσικότητα, οπότε η μουσική αγωγή απευθύνεται σε όλους χρησιμοποιώντας ένα ευέλικτο τρόπο διδασκαλίας λόγω των αναγκών του καθενός ξεχωριστά. Ο Backing υποστηρίζει ότι η μουσική είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για την ανάπτυξη του μυαλού, του σώματος και των κοινωνικών σχέσεων θεωρεί πως η μουσική είναι μία μορφή επικοινωνίας η οποία δεν ξέρουμε πώς αποκτιέται και φαίνεται να είναι έμφυτη ικανότητα να ακούμε και να αντιλαμβανόμαστε τους οργανωμένους ήχους χωρίς να χρειαζόμαστε κανόνες και σημειογραφία. Επίσης,υποστηρίζει ότι η μουσική σημαίνει διαφορετικά πράγματα για κάθε άνθρωπο, αναλόγως την κοινωνία στην οποία ανήκει (1981).

Μουσική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- Ένα πολύ σοβαρό ερώτημα για τη μουσική εκπαίδευση είναι ποια μουσική είναι καλή για τα παιδιά; Η απάντηση έρχεται σκεπτόμενη το σκοπό της κάθε διδασκαλίας π.χ. για διασκέδαση, για έμπνευση για παρηγοριά. Κριτήριο για κάθε επιλογή είναι η ποιότητα, δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη τα πολιτισμικά γούστα κάθε πολιτισμικής ομάδας. Επίσης, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι η μουσική βοηθά την πνευματική ωρίμανση και στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας ειδικά όταν πρόκειται για μικρές ηλικίες (Μακροπούλου & Βαρέλας, 2001).

Μουσική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- Η διαπολιτισμική μουσική εκπαίδευση βοηθά τους μαθητές να σέβονται τις μουσικές και τον πολιτισμό των διαφόρων πολιτισμικών ομάδων, καλλιεργώντας τις ικανότητες ενσυναίσθησης. Η ενσυναίσθηση οικοδομείται πάνω στην αυτοεπίγνωσή και βοηθά στην κατανόηση των άλλων πολιτισμών εξετάζεται στα πλαίσια τα οποία περικλείουν συναισθηματικές εμπειρίες, γνώσεις και βιώματα. Στην πραγματικότητα με τον όρο ενσυναίσθηση εννοούμε τον αντιλαμβανόμαστε τα συναισθήματά των άλλων.

Μουσική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- Η ανοχή της ακρόασης κάθε μουσικής θεωρείτε σωστή όταν οδηγεί σε αποδυνάμωση και αφομοίωση, αναγνωρίζει και ενισχύει την αυτοτέλεια και την σπουδαιότητα διαφορετικών μουσικών πολιτισμών (Fletcher, 1987 & Σακκελαρίδης, 2008) Η προσέγγιση διαφόρων ειδών μουσικής από τους μαθητές που να λειτουργεί ως μία ξεχωριστή ευκαιρία ανάπτυξη ικανοτήτων ανοχής έναντι των «άλλων».

Μουσική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- Η πολιτισμική μουσική βοηθά την απόκτηση ευκαιριών για την ανάπτυξη της ανεκτικότητας έναντι μη οικείων μουσικών και ταυτόχρονα καλλιεργείται τον δείξει καλλιέργεια των δεξιοτήτων ανοχής έναντι των φορέων τους (Fung, 1995 & Σακκελαρίδης, 2008) . Σύμφωνα με την βολτ η ανοχή και εκτίμηση της πολυμορφίας μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να γίνουν πιο ανεκτή έναντι των διαφορετικών ήχων που ακούνε καθώς και να τους βοηθήσει να αποκτήσουν πληρέστερη πολιτισμική κατανόηση των άλλων.

Μουσική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- Η μουσική απεικονίζεται ως ένα καθολικό προϊόν απαλλαγμένο από νόρμες, προκαταλήψεις και στερεότυπα, ως μία παγκόσμια γλώσσα επικοινωνίας, ικανή να καλλιεργήσει διαπολιτισμικές αξίες στάσεις και δεξιότητες, εντούτοις η εκπαιδευτική πρακτική αντανακλά ρητά και άρρητα πολιτισμικά σύνορα, ρητές και άρρητες πολιτισμικές ιεραρχήσεις, αποτελώντας ένα κοινωνικά κατασκευασμένο μη ουδέτερο πεδίο και πλαίσιο έκφρασης και επικοινωνίας και αυτό είναι πολύ θετικό για να συμπεριληφθεί στην διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Μουσική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

- Όροι όπως ταυτότητα, πολιτισμός, εθνική συνείδηση, παράδοση, ρίζες, καταγωγή, αξίες, ιστορία, κληρονομιά ήθη και έθιμα, ιδεώδη, διατήρηση, συνέχεια, ενότητα, γλώσσα, θρησκεία, γνησιότητα, αυθεντικότητα διατρέχουν το λόγο όλων των εκπαιδευτικών. Όλες οι παραπάνω έννοιες μπορούν να προωθηθούν μέσω της μουσικής εκπαίδευσης. Η μουσική ως προϊόν κάθε κοινωνικού συστήματος αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς την κουλτούρα κάθε τόπου, αποτελώντας είναι απαραίτητο, αδιαμφισβήτητο σύμβολο της εθνικής μας ύπαρξης και ταυτότητας ατομικής και συλλογικής λειτουργούν σε ένα πολιτισμικό συμβόλαιο (Elliot, 1990 & Σακκελαρίσης, 2008)

Σας ευχαριστώ!!!